

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklesiastikē Istoría

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

Caput XVI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

Qui cum diutissime grassatus esset adversus Catholicos, tandem divina ipsum persequente iustitia, debitas penas persolvit. Id autem ita factum esse accepimus.

CAPUT XVI.

Fuit quidam Nundinarius Diaconus, qui à Silvano Constantinensium seu Cirtensium Episcopo ob quasdam similitates ipsi graviter in se de gradatus, cum per literas aliorum Episcoporum ei satisfacere ac pristinum gradum recuperare frustra tentasset, multa patefecit iratum & in iudicium publicum protulit. Nam & Silvanum traditorem fuisse sacrorum voluminum convicit apud Zenophilum Consularem Numidiæ, partim ex Gestis Municipibus, partim testimoniis ac professionibus complurium Clericorum: & Lucilla pecunia corruptos Episcopos qui ex Numidia venerant, Cæcilianum damnasse, & Majorinum ordinasse, eorundem assertionibus comprobavit. Extant hodieque Gestis ipsa apud Zenophilum Consularem Numidiæ habita Constantino Maximo Augusto VI. & Constantino juniore Nob. Cæsare Coss. Idibus Decembris, qui fuit annus Christi viceſimus ac trecentessimus. At Baronius in Annalibus, hæc apud Zenophilum Gestis anni Christi 306. habita esse credidit, quod superius abunde refutavi. Post hæc Zenophilus relatione ad Principem missa, eum certiore de omnibus fecit; addens etiam multa adversum eundem Silvanum, quem præcipuum auctorem turbarum ac seditionum in Numidia esse asseverabat. Quibus permotus Constantinus, Silvanum cum aliquot aliis eiusdem factionis, qui discidium in Ecclesia Africana alere videbantur, exilio multavit. Cresconius quidem Grammaticus ex parte Donati, scripsit Silvanum Episcopum ideo missum esse in exilium, quod Ursacium & Zenophilum persequentibus communicare noluisse. Sed refellitur ab Augustino in lib. 3. contra Cresconium cap. 30. *Sed posteaquam Ursacius & Zenophilus persequentibus communicare noluisse, actus est in exilium. Immo qui iam traditor fuit, permanere etiam hæreticus voluit, ut falsum honorem in ipsa parte Donati haberet, qui habere in Catholica nullum posset, tam manifestum traditionis sua Gestis publico iudicio reseratis.* Non igitur propterea quod Zenophilus communicare noluisse, relegatus est Silvanus; sed quod traditionis reus Episcopatum malis artibus comparasset, & quod pacem Ecclesiæ Africanæ assiduis factionibus perturbasset; quod basilicam Ecclesiæ Catholicæ à Constantino fabricatam invadere non dubitasset. Porro Ursacius, cuius meminit Cresconius, Comes erat rei militaris per Africam; vir Catholicus & admodum religioſus, qui postea in proelio adversus barbaros occubuit. Quod Donatistarum ultione eidem contigisse iactabant, eo quod partis suæ homines persecutus fuisset, ut legitur in libro 2. Augustini contra literas Petilianæ cap. 92. Eiusdem meminit Optatus in lib. 3. ubi iudices recensens qui Donatistas in Africa persecuti fuerant, nominat Leontium & Ursacium, itemque Taurinum, Paulum & Macarium. Ac sub Leontio quidem & Ursacio plurimos Donatistarum ait iniuria affectos; sub Paulo autem &

Macario quosdam necatos, quosdam esse proscriptos.

CAPUT XVII.

Sequente anno, qui fuit à Natale Christi 321. Crispo & Constantino iterum Coss. Episcopi partis Donati libellum dederunt Constantino, poscentes, ut libere ipsos agere sineret, nec invitos ad communionem Cæciliani cogere vellet. Se enim nec promissis ullis nec minis adduci posse, ut cum illo communicarent; morique acerbissima morte milles malle, quam tantum piaculum admittere. Orabant etiam, ut Silvanum & collegas ab exilio revocaret. Hujus libelli mentio fit in collatione 3. Carthaginensi cap. 544. & ab Augustino in Breviario cap. 21, ubi ipsa etiam verba refert libelli Donatistarum: *Ibi enim dicunt, nullo modo se communicaturos Antistiti ipsius nebuloni, paratosque esse perpeti quicquid eis facere voluisset.* Hic verò Imperatoris maxime elucet clementia: Qui cum Donatistarum impudentiam atque insolentiam plectere debuisset, quippe qui Cæcilianum, cuius innocentiam Constantinus suo iudicio comprobaverat, nebulonem vocare non dubitarent, nihilominus tamen ipsis quæcumque polebant, solita benignitate indulſit. Rescripsit igitur ad Verinum Vicarium Africæ, se iussisse significans, ut Donatistæ ab exilio remearent; monensque ut proprio eos dimittat arbitrio, ac furorem eorum Deo vindici reservert, quippe qui jam cœpisset in eos vindicare. Ita Augustinus tum in Breviario, tum in Epistola 152. Sed & in libro ad Donatistas post collationem, tempus hujus Rescripti docet his verbis: *Idem Imp. ad Valerium Vicarium de illorum exilio soluto, & eorum furore Deo vindici dimittendo, licet as deducit Crispo & Constantino iterum Coss. tertio Nonas Majas.* Baronius quidem ad annum Christi 321. hoc Rescriptum Constantini ad Valerium seu Verinum Vicarium commemoravit; sed nullam mentionem fecit libelli Donatistarum, cum tamen eo Rescripto Imp. Constantinus libello Donatistarum responderit. Sed Baronius vir alioqui diligentissimus, id videtur non animadvertisse, propterea quod capitula Gestorum collationis tertie Carthaginensis non legerat, in quibus id diserte scriptum habetur. Sic enim in cap. 544. *Prosecutio Donatistarum, qua Principi Constantino libellum afferunt proprios dedisse majores, & eo Principem motum, agendi eis dedisse licentiam. Recitatio libelli, &c. Prosecutio Catholicorum, qua afferunt pro se facere libellum quem recitaverunt Donatistæ. Interlocutio Catholicorum dicta confirmans, & Rescriptum Constantini præcipiens recitari. Vos recitatur Epistola Constantini ad Verinum Vicarium destinata, qua libertatem agendi tribuit Donatistis. Prosecutio Catholicorum, qua dicit pro se magis facere Epistolam Constantini, quia non de Cæciliano aliqua iudicatum est, sed furor suo ipsi permissi sunt. Vbi Donatistæ petunt, ut iudex de permissa sibi à Constantino arbitrij libertate pronuntiet.* Quibus in verbis notandum est, arbitrij libertatem seu agendi licentiam, nihil aliud esse quam libertatem conscientie, ut vulgo dicere solemus.

CAPUT XVIII.

Per hæc tempora bellum civile inter Constanti-